



6.

Wartość przyjaźni

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny



1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność kontaktowania się z drugim człowiekiem



1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Zdolność budowania trwałych przyjaźni



1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Czy możliwa jest przyjaźń na całe życie?
- Co buduje prawdziwą przyjaźń?
- Jaką wartość ma dla mnie przyjaźń?
- Czym mogę się podzielić z drugim człowiekiem?





1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Przyjaźni trzeba się nieustannie uczyć.
- Relacje z rówieśnikiem są budowane za pomocą dialogu i współpracy¹.
- Warunkiem przyjaźni jest szczerość i otwartość.

Zasady

- Buduję swoją tożsamość poprzez relacje z drugim człowiekiem².
- Z rozwagą podchodzę do znajomości zawieranych przez Internet.
- Otwieram się przed przyjacielem, kolegą, zawsze staram się go wysłuchać.
- Potrafię korzystać z czasu spędzonego razem z rówieśnikami.



1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Przyjaźń rodzicielska jest wzorem dla przyjaźni koleżeńskiej.
- Należy zwracać uwagę na kolegów i znajomych mojego dziecka.
- Rodzice powinni wspierać te inicjatywy, które zmierzają do tworzenia wspólnoty i zacieśniania więzów koleżeńskich pomiędzy dziećmi.

Zasady

- Zwracam uwagę młodemu człowiekowi na problemy jego rówieśników.
- Szanuję przyjaźnie i znajomości dziecka.
- Staram się zrozumieć relacje pomiędzy dzieckiem a jego kolegami.



1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Przyjaźń jest relacją, która angażuje całego człowieka.
- Należy wspierać klasowe przyjaźnie.
- Trzeba wskazywać uczniom na konieczność współdziałania z drugim człowiekiem.

¹ „Spośród więzów społecznych, które są konieczne do doskonalenia człowieka, jedne, takie jak rodzina i wspólnota polityczna, bardziej bezpośrednio odpowiadają jego wewnętrznej naturze; inne wynikają raczej z jego wolnej woli”. KDK 25.

² „Obraz Boży jest obecny w każdym człowieku. Jaśniej we wspólnocie osób na podobieństwo zjednoczenia Osób Boskich między sobą [...]”. KKK 1702.

Zasady

- Zależy mi, aby integrować klasę wokół wspólnych idei, zainteresowań.
- Staram się, żeby moi uczniowie nawiązywali znajomości z rówieśnikami spoza klasy.
- Uświadamiam uczniom potrzebę i wartość przyjaźni.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Proponuję uczniom opisanie swoich refleksji i opinii na temat przyjaźni. Każdy uczeń ma napisać, co gotów jest ofiarować i poświęcić dla swojego przyjaciela. Zastanawia się, jakim jest przyjacielem, czy potrafi słuchać innych, pomóc w potrzebie, zrezygnować z własnej wygody. Celem zadania jest skłonienie uczniów do refleksji nad swoimi zdolnościami do komunikowania się z drugim człowiekiem. Następnie wszyscy dyskutują na tematy:

- Moje zaangażowanie w budowanie przyjaźni.
- Jak udoskonalić swoje relacje z innymi?





1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie rozumieją, na czym polega prawdziwa przyjaźń i koleżeństwo³. Potrafią budować trwałe relacje z rówieśnikami, polegające na wzajemnym zrozumieniu, szacunku, zaufaniu, szczerości. Nie uciekają od problemów, wspólnie, poprzez dialog, rozwiązują konflikty i nieporozumienia. Są gotowi do poświęcenia i ofiary na rzecz swoich przyjaciół.



1.10. ZAGROŻENIA

Młodzież nie potrafi otworzyć się na przyjaźnię, budować trwałych więzi z rówieśnikami. Często postrzega kolegów w kategorii zysków i strat, gdzie nie ma miejsca na prawdziwy dialog, zaufanie i poświęcenie dla dobra drugiego człowieka. Z drugiej strony, zawiera ryzykowne przyjaźnie i znajomości przez Internet. Młodzi ludzie poprzestają na wirtualnych kontaktach, które nie zastępują bezpośrednich relacji.



II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Przyjaźń jest ciekawym zjawiskiem psychologicznym. Zarówno w gronie najbliższej rodziny, jak i poza domem kształtują się indywidualności. Dzieci dość wcześnie zaczynają rozumieć charakter relacji społecznej, jaką jest przyjaźń. Przyjaciół to osoba, z którą można się pobawić, spędza się z nią dużo czasu, ma się do niej zaufanie. Ale trzeba także dać coś od siebie – reagować na potrzeby i kłopoty przyjaciela. Interakcje z rówieśnikami kształtują osobowość. Kiedy jest się nieprzyjemnym dla kogoś, można spotkać się z krytyką lub wyeliminowaniem z grupy. Pozytywne działanie nagradzane jest uśmiechem czy miłym słowem.

³ „Przyjaźń jest więzią, która angażuje całego człowieka. Jednak, aby mogła trwać, być zawsze świeżą, trzeba się o nią troszczyć. Przyjaźń, tak jak życie, ma swój rytm naturalny i domaga się szacunku, otwartości na to, co nieprzewidywalne”. [T. Florek], *Przyjaźń i uczucia. Dlaczego boimy się uczuć w przyjaźni?*, „Głos Karmelu” 2006, nr 5, [online:] <https://www.karmel.pl/przyjazn-i-uczucia-dlaczego-boimy-sie-uczuc-w-przyjazni/2/> [dostęp: 19.11.2020].

Zadaniem podmiotów wychowujących jest uczenie empatii, solidarności, szacunku, tolerancji, szczerości, cierpliwości, negocjowania zasad. Pozytywna relacja z drugim człowiekiem stwarza nowe perspektywy duchowe, ubogaca i uprzyjemnia życie. Trwałe więzi przyjacielskie kształtują cechy, które każdemu człowiekowi będą potrzebne w dalszym życiu.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM



Tajemniczy ogród jest obecnie uważany za najlepszą powieść F.H. Burnett. Główną bohaterką jest Mary Lennox – niegrzeczna, chorowita dziewczynka. Po śmierci rodziców trafia do wuja, gdzie stopniowo zaczyna ulegać przemianie, m.in. dzięki sile natury i ludziom, których spotyka. Po pewnym czasie poznaje Colina – chłopca, który cały czas leży w łóżku. Dzieci zaprzyjaźniają się. Ich los się odменя.

– Cieszę się, że to mówisz – odparła Mary – bo widzisz... bo...

Uprzyspomniła sobie teraz zupełnie nagle, że nadeszła chwila stosowna. Colin zaś czuł, że coś teraz się wydarzy.

– Bo co? – dopytywał gorliwie.

Mary była taka wzruszona, a taki ją jednocześnie lęk ogarnął, że wstała z krzesła, podeszła do Colina i obie ręce jego ujęła w swoje.

– Czy mogę ci zaufać? Zaufałam Dickowi, bo nawet ptaszki mu ufają. Czy mogę więc zaufać tobie na pewno, tak zupełnie na pewno? – pytała błagalnie.

Twarzyczka jej miała wyraz tak uroczysty, że chłopiec wyszeptał tylko:

– O tak, sir, możesz!

– A więc Dick przyjdzie tu do ciebie jutro rano i swoje zwierzątka przyprowadzi z sobą.

– O mój Boże! – zawołał Colin uszczęśliwiony.

– Ale nie koniec na tym – ciągnęła dalej Mary, blada z uroczystego wzruszenia. – Powiem ci coś ważniejszego. Są drzwi do ogrodu. Znalazłam je. Były ukryte w murze pod bluszczem.

Gdyby Colin był silnym, zdrowym chłopcem, byłby zawołał na cały głos: „hurra! hurra!” – lecz był słaby i nerwowy; źrenice jego poczęły się rozszerzać – tchu schwycić nie mógł.

F.H. Burnett, *Tajemniczy ogród*, tłum. J. Włodarkiewicz, wyd. Greg, Kraków 2017, s. 160.

– Och, Mary! – zawołał, prawie szlochając. – Czy będę go mógł zobaczyć? Czy będę mógł wejść? Czy będę żył, by móc doń wejść? – a mówiąc to, czepiał się rękami jej sukienki i przyciągał ją ku sobie.

– No, naturalnie, że go zobaczysz! – pogardliwie rzuciła Mary. – Będziesz żył, będziesz! No, nie bądź niemądry!

Budowanie przyjaźni jest procesem i wymaga czasu. Przedstawiony fragment świadczy o tym, że główna bohaterka zdobyła zaufanie Colina. Zawierzenie jest jednym z fundamentalnych elementów przyjaźni. Mery i Colin byli rozkapryszeni i zamknięci w sobie. Siła przyjaźni ich odmieniała. Colin przestał obsesyjnie myśleć o śmierci i kalectwie. Wstał z wózka inwalidzkiego. Nabrał chęci do życia.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE



Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św.*, Oświęcim, 7.06.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 154.

Przykazanie miłości konkretyzuje się także w poszanowaniu drugiego, poszanowaniu jego osobowości, jego sumienia: konkretyzuje się w dialogu z drugim, umiejętności poszukiwania i uznania tego, co może być dobre i pozytywne także w kimś, kto wyznaje idee różniące się od naszych; a nawet w kimś, kto w dobrej wierze – błądzi.

Osoba ludzka posiada naturalny i strukturalny wymiar społeczny, jako że jest powołana w głębi swej istoty do wspólnoty z innymi oraz do dawania siebie innym: „Bóg troszczący się po ojcowsku o wszystko, chciał, by wszyscy ludzie tworzyli jedną rodzinę i odnosili się do siebie w duchu braterskim” (KDK 24). Tak więc społeczeństwo, owoc i znak społecznej natury człowieka, ukazuje swoją pełną prawdę we wspólnocie osób.

ChL 40.





Starajcie się gorliwie o dobro drugiego człowieka, wiernie wypełniajcie przyjęte zobowiązania. Nie wahajcie się rezygnować z radością z niektórych waszych rozrywek, akceptujcie wielkodusznie konieczne ofiary, dawajcie świadectwo waszej wiernej miłości do Jezusa, głosząc Jego Ewangelię zwłaszcza wśród waszych rówieśników.

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowalem. Orędzie na XXII Światowy Dzień Młodzieży*, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, dz. cyt., s. 141-142.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Dlatego odrzuciwszy kłamstwo: niech każdy z was mówi prawdę do bliźniego, bo jesteście nawzajem dla siebie członkami. Gniewajcie się, a nie grzeszcie: niech nad waszym gniewem nie zachodzi słońce! Ani nie dawajcie miejsca diabłu! Kto dotąd kradł, niech już przestanie kraść, lecz raczej niech pracuje uczciwie własnymi rękami, by miał z czego udzielać potrzebującemu. Niech nie wychodzi z waszych ust żadna mowa szkodliwa, lecz tylko budująca, zależnie od potrzeby, by wyświadczała dobro słuchającym. I nie zasmucajcie Bożego Ducha Świętego, którym zostaliście opieczętowani na dzień odkupienia. Niech zniknie spośród was wszelka gorycz, uniesienie, gniew, wrzaskliwość, znieważenie – wraz z wszelką złością. Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni! Przebaczajcie sobie, tak jak i Bóg nam przebaczył w Chrystusie.



Ef 4,25-32;
por. Mt 5,48.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Pierwszy człowiek nie tylko został stworzony jako dobry, lecz także ukonstytuowany w przyjaźni ze swoim Stwórcą oraz w harmonii z sobą samym i otaczającym go stworzeniem.



KKK 374;
por. 396; 1023.

IV. LITERATURA

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowalem. Orędzie na XXII Światowy Dzień Młodzieży*, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 139-145.



- Burnett F.H., *Tajemniczy ogród*, tłum. J. Włodarkiewicz, wyd. Greg, Kraków 2017.
- Ferder F., *Żywe Słowa. Pismo Święte, psychologia i komunikacja międzyosobowa*, tłum. B. Majczyna, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.
- [Florek T.], *Przyjaźń i uczucia. Dlaczego boimy się uczuć w przyjaźni?*, „Głos Karmelu” 2006, nr 5, [online:] <https://www.karmel.pl/przyjazn-i-uczucia-dlaczego-boimy-sie-uczuc-w-przyjazni/2/> [dostęp: 19.11.2020].
- Hamer H., *Rozwój umiejętności społecznych. Jak skuteczniej dyskutować i współpracować. Przewodnik dla nauczycieli*, wyd. Veda, Warszawa 1999.
- Hartley P., *Komunikacja w grupie*, tłum. I. Chlewińska, wyd. Zysk i Spółka, Poznań 2002.
- Jamrożek B., *Komunikacja interpersonalna, czyli jak wspomagać swoją przedsiębiorczość*, wyd. Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa eMPi2, Poznań 2000.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Christifideles laici*, w: tegoż, *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 351-490.



- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św.*, Oświęcim, 7.06.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, red. J. Poniewierski, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 154-158.
- Jan Paweł II, *Słowa do Polaków. Myśli na każdy dzień*, red. P. Słabek, K. Chojnacka, Kraków 2002.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Martini C.M., *Na ścieżkach nawiedzenia. Poszukiwanie woli Bożej w codziennych spotkaniach z ludźmi*, tłum. J. Kołacz, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Thorsten B., *Zabawy ułatwiające nawiązywanie kontaktów. Dla kreatywnych grup i kółek teatralnych*, tłum. M. Jałowiec, wyd. Jedność, Kielce 2002.